Veronica PĂCURARU

CONSTRUCȚIA DE SENS *VS* AMBIGUITATEA SEMANTICĂ A SEMNULUI LEXICAL

Semantica limbajului verbal, care se realizează prin intermediul semnelor lingvistice, comportă două straturi distincte: unul „...care însemnează ceva în limbă, are semnificație", şi altul care, în discurs, „desemnează ceva, are sens"... „Toate discursurile au sens, chiar atunci când nu ne dau decât sensul obiectiv, de constatare..." [1, p. 57]. Astfel, semnificația semnului lingvistic se prezintă drept o caracteristică potențială, inerentă semnului ca unitate a sistemului funcțional al limbii, în timp ce sensul său nu există depus undeva, ci se construieşte nemijlocit în discurs, prin activarea potențelor semantice sistemice ale semnului. În discurs, unde semnul este integrat într-un context, are loc articularea sensului semnului, conform diferitelor legități şi intenții de articulare, prin declanşarea unor mecanisme articulatorii specifice, adecvate scopului comunicării. Contextul este, de fapt, cadrul, care permite activitatea de interpretare a discursului, în vederea receptării mesajului care se conține în discurs [2].

Sensul global al discursului se construieşte gradual, ca o masă în creştere, prin îmbinarea unităților semnificante de diferite tipuri şi niveluri: „Analiza diferitelor texte... relevă existența unor unități semnificante, care se plasează la niveluri diferite şi care se combină între ele ca o „masă în creştere" („par masses croissantes"), pentru a forma unități de rang superior, pertinente la interpretarea semantico-pragmatică [a textului]" [3, p. 26]. Reiese deci că sensul textului, ca produs al discursului, se constituie din unități de sens, materializate sub forma unor semne, care se combină unele cu altele şi care, articulându-şi conținutul semantic în moduri diferite, dau naştere la sensuri de ordin superior.

Semnele lexicale, cărora în construcția de sens în cadrul discursului le revine rolul central, constituie, în virtutea naturii lor semantice, a statutului lor semiotic şi funcțional, un tip specific de semne lingvistice, care pot să apară în două ipostaze: cea de „unități codificate", cu statut de unități ale codului lingvistic, de natură reproductibilă, preponderent înregistrate şi descrise în dicționarele limbii, şi cea de „unități necodificate", care constituie manifestări ale discursului, comportând adeseori caracter ocazional" [4, p. 249]. În opoziție cu primele, semnele gramaticale şi cele indexicale exprimă, în limbă, raporturi de localizare în spațiu, de situare în timp, de posesie, dependență etc. şi le revine, în discurs, rolul de a realiza diverse conexiuni între semnele lexicale sau de „a efectua funcții subiacente, complementare, de actualizare, cuantificare, identificare, prezentare sau, pur şi simplu, doar de a face referință

BDD-A20853 © 2005 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)

la semnele lexicale, adică de a stabili cu ele raporturi anaforice, de desemnare mediată" [5, p. 493].

În text, ca produs al discursului, în virtutea potențelor actualizatoare inerente lui, are loc actualizarea plenară, de o manieră particulară, a conținutului semantic al semnului în calitatea sa de constituent al sensului discursului. Aici se produce, de fapt, selectarea, în funcție de anumiți parametri, a unei *semnificații potențiale*, contextual determinate, a semnului şi transformarea ei în *semnificație actuală* sau în *sens* [6, p. 85].

Or, clasa de semnificații posibile ale unui semn este, în general, cu mult mai bogată decât semnificația precisă (= sensul), care i se atribuie lui în cadrul unei comunicări particulare. În plus, semnificațiile potențiale ale unui semn devin semnificații actuale (sau sensuri) ale acestuia doar în contexte anumite. Astfel, circumstanțele contextuale, alături de elementele de semnificație prevăzute de cod, sunt şi ele constituente de semnificație, care se degajă din contextul concret şi contribuie la construcția de sens în discurs. E de remarcat, în acelaşi timp, că, în discurs, semnificațiile actuale contextuale pot avea valori diferite pentru emițător şi pentru receptor, iar unele semne pot prezenta indeterminare semantică, admițând interpretări multiple sau plurilecturi. E de la sine înțeles că aceasta duce, în mod iminent, la apariția unor ambiguități şi deci la posibile eşecuri în comunicare şi în comprehensiune.

Ne vom construi afirmațiile ulterioare având ca ipoteze de plecare următoarele considerații:

• Sensul se construieşte în discurs, el nu există în afara acestuia.

• Există un decalaj între valoarea pe care o comportă semnul lexical în codul semiotic şi valoarea lui semantică în discurs.

• Valoarea semiotică a semnului lexical este legată de codul lingvistic.

• Valoarea semantică a semnului lexical este legată de context în actul de vorbire.

• Există un decalaj între dicționar şi realitate.

Textul reprezintă astfel acel palier lingvistic – discursul, care permite actualizarea plenară a conținutului semantic al semnului lexical, ca principal component al sensului global al discursului, iar atunci când e necesar, textul favorizează şi dezambiguizarea semantică, adică relevarea sensului precis, actual, pe care îl comportă într-un anumit context enunțiativ un semn lexical ambiguu, din punctul de vedere al receptorului sau din cel al emițătorului. Or, semnul lexical rămâne ambiguu nedeterminat din punct de vedere semantic atâta timp cât este considerat în mod izolat, în afara contextului de utilizare. El nu este înțeles pe deplin decât în raport cu cel puțin un alt semn cu care partajează minimum o trăsătură de sens comună. Iar contextele de diferite tipuri, ca loc de actualizare a relațiilor inerente semnului, creează pentru el condițiile necesare acestei actualizări – nişte clase sintagmatice, în interiorul cărora semnificațiile-tip sunt articulate într-un anumit mod şi transformate astfel în sens. Contextele (atât cele lingvistice, cât şi cele extra-

BDD-A20853 © 2005 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)

lingvistice) permit, de fapt, relevarea valorilor semnului şi referirea lui, directă sau mediată (indirectă), adică prin inferenţă, la un segment din lumea înconjurătoare.

E cert, discursul artistic, ca un discurs specific, comportă un caracter polifonic, el putând să îmbine concomitent mai multe acte de limbaj şi intenţii, care participă la construcţia sensului global al textului, ca produs al discursului. Din acest considerent, discursul artistic se pretează unei analize prin prisma teoriei enunţării şi din perspectiva diferitelor intenţii, în cea mai mare parte convergente, care concurează la construcţia de sens [7]. Doar o atare analiză permite accesarea sensului discursului.

Astfel, în discurs, înţeles ca proces de enunţare [a mesajului], care, conform lui E. Benveniste, reprezintă „un act individual de apropriere a limbii", „...punerea în funcţiune a limbii printr-un act individual de utilizare", „...semantizarea limbii..." [8, p. 80; 81], sensul semnului lexical, ca unitate constituentă a sensului general al mesajului, este articulat în mod diferit, conform unor intenţii ale enunţiatorului / enunţiatorilor sau relativ la situaţia enunţiativă concretă. Sensul semnului lexical poate fi, de asemenea, axiologizat conform unor sisteme de valori opozitive (’pozitiv’ / ’negativ’ (sau ’euforic’ / ’disforic’), ’adevărat’ / ’fals’ etc.). Sensul se poate afla în raport direct sau indirect (mediat, prin inferenţă semantică sau logico-semantică) cu lumea înconjurătoare sau cu situaţia concretă în care se realizează enunţul. Destinatarul enunţului (enunţiatarul), pentru a ajunge la înţelegerea mesajului enunţat, este pus în situaţia de a releva mecanismele de articulare a sensului şi de a decripta semnele lexicale al căror sens rămâne nedeterminat, neînţeles din cauza ambiguităţii semantice pe care ele o prezintă. În acest scop, enunţiatarul se vede obligat a opera o selecţie a trăsăturilor semantice constituente ale semnului care prezintă indeterminare semantică, ca unitate constituentă a sensului global, şi a releva acele trăsături, care se conţin implicit în semn, adică pe care le induce, le inferează semnul lexical al cărui conţinut semantic se precizează în vederea comprehensiunii textului. Altfel spus, enunţiatarul se vede obligat a descoperi pentru sine mecanismele de construcţie a sensului, care în text au nu doar rolul de a asigura coerenţa şi integritatea semantică a acestuia, ci şi funcţie dezambiguizatoare. Printre acestea, se impun:

- Articularea focalizată a sensului semnului prin intermediul:

– unor seme *actualizate* din componenţa structurii semantice a semnului ambiguu, plasate în amonte sau în aval, în detrimentul altor seme *virtualizate;*

– unor contrarii semantice, plasate în contextul imediat al semnului care prezintă indeterminare semantică;

– raportării semnului ambiguu, prin intermediul contextului, la unul dintre câmpurile semantice sau conceptuale ale lexicului;

- Articularea izotopică a sensului semnului, prin intermediul izotopiilor discursive;

BDD-A20853 © 2005 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)

- Articularea axiologică a sensului semnului ambiguu;
- Articularea inferențială a sensului semnului, prin intermediul unui mecanism de inferență semantică sau de referență indirectă;
- Asignarea de trăsături semantice (sau de nume) pentru semnul care prezintă indeterminare semantică.

De obicei, locutorii unei limbi au în conştiință semnificațiile semnelor lexicale ca unități ale codului. Orice semn lexical, ca unitate comunicativ-semantică, este pasibil de disociere în trăsături constituente de sens, semele, iar această analiză semică sau componențială**,** utilizată preponderent în investigațiile sistemice de semantică structurală, reprezintă unul dintre mijloacele eficiente, dezambiguizatoare de sens în discurs, care face posibilă relevarea **articulării focalizate a sensului**. E de remarcat că, în interiorul unui discurs, semele din structura semantică a unui semn ca unitate a sistemului limbii nu vor fi toate şi în mod necesar exploatate simultan într-unul şi acelaşi loc în text. Dacă s-ar compara diverse contexte în care este susceptibil de a apărea unul şi acelaşi semn lexical, s-ar putea constata că sensul lui e compus din trăsături de sens care îl definesc şi care însă nu se actualizează toate în fiecare ocurență a sa. Fiecare ocurență a semnului posedă un sens care reprezintă, de fapt, una dintre manifestările posibile ale semnificației semnului în text, ca produs al discursului. Astfel, în interiorul unui semn utilizat în discurs, se disting, pe de o parte, seme explicite, actualizate şi, pe de altă parte, seme implicite, neactualizate sau virtualizate**,** după cum reiese din exemplul ce urmează:

(1) Prezent la *comandamentul* uneia din *diviziile* de pe frontul Moldovei, *divizia* să hotărască la ce *regiment* să fiu repartizat [9].

(Fulga, 1976, p. 3).

Evident, pentru comprehensiunea mesajului pe care îl conține enunțul dat, enunțiatarul va trebui, în primul rând, să dezambiguizeze sensul semnului /divizie/, la fiecare dintre cele două ocurențe ale sale, operând în acest scop o adevărată selecție a trăsăturilor de sens constituente ale semnificației / semnificațiilor acestui semn lexical ca unitate a sistemului funcțional al limbii, focalizate relativ la contextul enunțiativ concret şi relevându-le pe acelea dintre ele care sunt actualizate în contextul dat. Astfel, în deplină conformitate cu principiile semanticii cognitive, semnul /divizie/, al cărui sens apare în contextul dat ca incert**,** ambiguu, comportă în **DEX** următoarea definiție a conținutului său semantic, pe care enunțiatarul, în mod obişnuit, ar trebui să o aibă în conştiință: „Mare unitate militară, constituită de obicei din mai multe regimente” • „Comandamentul unei divizii”. Printr-un efort interpretativ, enunțiatarul va discrimina semele actualizate (focalizate în jurul unuia dintre hiperosemele posibile) în fiecare dintre cele două ocurențe ale semnului /divizie/ din contextul dat. După o primă confruntare a semelor actualizate explicit în text, „regiment” şi „comandament”, enunțiatarul poate deduce că în prima ocurență sensul semnului /divizie/ este focalizat pe hiperosemul

BDD-A20853 © 2005 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)

„Mare unitate militară”, iar în cea de a doua ocurență, pe hiperosemul „Comandament”.

Articularea focalizată a sensului semnului lexical se poate realiza şi prin **plasarea semnului ambiguu în imediată vecinătate cu un semn cu sens opus, contrariu,** după cum reiese clar din exemplul ce urmează, din care sensul de „Persoană adultă de sex masculin” pe care îl posedă, de fapt, în contextul dat, semnul ambiguu /homme/, se degajă grație prezenței în imediata lui apropiere a contrariului său semantic /femme/, cu sensul de „Persoană adultă de sex feminin”:

(2) – Je n’aime pas les *hommes* non plus, vous savez.

– Mais vous détestez les *femmes* encore davantage.

(Nothomb, 2001, p. 75).

Un rol aparte în dezambiguizarea semantică a semnului în discursul artistic revine **izotopiilor discursive**, nişte trăsături de sens comune pentru cel puțin două semne lexicale – unități semantice, situate în vecinătate una de alta, pe axa sintagmatică**.** Dat fiind că semnele lexicale îşi actualizează, în context, nu toate, ci doar anumite seme din structura lor semantică, izotopiile joacă un rol esențial în depistarea semelor actualizate într-un anumit context şi deci în dezambiguizarea semantică a semnului care prezintă indeterminare semantică. Având funcție semantic dezambiguizatoare, izotopiile asigură, în acelaşi timp, coerența discursului şi, prin aceasta, înlesnesc comprehensiunea mesajului inclus în enunț. Izotopiile discursive ocupă, de fapt, locul central în arsenalul de mijloace semantic dezambiguizatoare, ele acționând adeseori în discurs conjugat, în paralel cu alte mijloace dezambiguizatoare, printre care articularea focalizată a sensului semnului, prin ancorarea semnului ambiguu într-unul dintre câmpurile semantice sau conceptuale ale lexicului:

(3) Voi depinde mereu de alți *factori*, dintre care mulți *imbecili* şi *demenți*, dar superiori rațiunii mele şi modului meu de a gândi numai fiindcă au pe *umăr* cu o tinichea mai mult decât mine.

(Fulga, 1976, p. 4).

Enunțiatarul enunțului (3) se va vedea nevoit a opera dezambiguizarea semnului lexical /factor/, care în contextul dat rămâne ambiguu (polisemantic) şi împiedică prin aceasta comprehensiunea mesajului. Din mai multele semnificații inerente lui ca unitate a codului lingvistic, primul dintre sensurile semnului în cauză**,** care îi va veni în minte enunțiatarului, va fi, cu siguranță, cel de „Element, condiție, împrejurare care determină ceva; cauză; condiție”**.** E vorba oare cu adevărat de actualizarea anume a acestei semnificații a cuvântului /factor/, sau, poate, în acest context enunțiativ, el comportă un alt sens? Cheia dezambiguizării semantice a acestui semn ne-o sugerează continuarea enunțului, de unde desprindem izotopia discursivă locală, de fapt pluri-izotopia /ființă umană/, care se regăseşte în semnele /imbecili/, /demenți/, /umăr/, situate pe axa sintagmatică în acelaşi enunț cu vocabula /factori/. Grație izo-

BDD-A20853 © 2005 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)

topiei care se relevă, enunțiatarul poate deduce că semnul lexical /factor/ posedă, în contextul enunțiativ dat, sensul de „Persoană cu putere de decizie”.

În acelaşi timp, exemplele (3) şi (4) pun în evidență, pe lângă articularea izotopică, şi un alt mecanism al construcției de sens în discurs, **articularea focalizată a sensului prin raportarea semnului (cu sens ambiguu) la unul din câmpurile semantice sau conceptuale ale lexicului.** Astfel semnul /factor/ din ex. (3) e raportat la câmpul *„trăsături psihice şi morale”*, grație prezenței în vecinătatea sa a semnelor /imbecili/ şi /demenți/, iar semnul /homme/ din ex. (4), la câmpul *„procreare”*, prin plasarea lui în acelaşi context cu semnul /naissance/:

(4) Très drôle. Mais un *homme* a été aussi pour quelque chose dans votre *naissance*.

(Nothomb, 2001, p. 75).

Organizarea semantică a discursului artistic se bazează şi pe **articularea axiologică a sensului,** o articulare prin care subiectul enunțiator exprimă drept pozitivă o anumită valoare, şi drept negativă valoarea opusă primei, articulare care, în general, are drept corolar anumite efecte de sens, euforice sau disforice. Relevarea mecanismului de articulare axiologică a sensului semnului lexical este, de asemenea, un instrument dezambiguizator al conținutului său semantic**.** Vom valida veracitatea acestei aserțiuni prin exemplul ce urmează:

(5) Generalul, atunci, se întoarce către şeful de stat-major:

...Sunteți *liberi*! Eşti liber, domnule sublocotenent!

*...Eşti **liber** domnule sublocotenent **Liber** să faci toată viața pe saltimbancul şi **liber** să te ploconeşti în fața oricărei mărimi **Liber** să fii disprețuit şi **liber** să fii călcat în picioare de orice nătărău cu stea în frunte **Liber** să-nhați cu evlavie arma cu care te-au blagoslovit dumnealor şi **liber** să ucizi pe cine-ți hotărăsc ei Ucide Ucide Ucide Istoria nesătulă are nevoie de cât mai multe crime...*

(Fulga, 1976, p. 15).

Cert e că, pentru a înțelege mesajul acestei secvențe discursive, enunțiatarul va activa acele semnificații ale semnului /liber/, pe care le are în conştiință şi care, de obicei, coincid cu cele fixate în dicționarul limbii. Astfel **DEX**-ul înregistrează, pentru semnul lexical /liber/, mai multe semnificații, iar izotopia „ființă umană”, inerentă şi secvenței discursive /domnule sublocotenent/, impune selecția doar a uneia dintre semnificații, care, potențial, s-ar preta contextului enunțiativ în care apare semnul în cauză: *(despre oameni)* „Care se bucură de libertate, de independență individuală şi cetățenească; care are posibilitatea de a acționa după voința sa, de a face sau de a nu face ceva; care nu este supus nici unei constrângeri; slobod”.

După cum însă e lesne de remarcat din fragmentul de text citat, meditațiile personajului central al romanului vis-à-vis de noțiunea „liber”, evidențiate aici şi în roman prin italice, pun în relief cu totul alte seme din structura semantică a semnului lexical prin care

BDD-A20853 © 2005 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)

e desemnată această noțiune în contextul dat, semele actualizate realmente în acest context situațional-comunicativ şi care sunt, de fapt, contrariile semelor potențiale, inerente semnului în cauză ca unitate a sistemului limbii. Analiza semelor actualizate în această secvență discursivă impune, de fapt, concluzia că, în ocurența dată, s-a produs o articulare axiologică generică (de tipul „euforie *vs* disforie") a sensului semnului lexical /liber/, o axiologizare care a generat un efect de sens de natură disforică, sub formă de enantiosemie contextual-situațională. Astfel semnul lexical /liber/ posedă, în macrocontextul dat, un sens nou, impropriu, contrar semnificațiilor sale obişnuite: „Care este pus în imposibilitatea de a acționa după voința sa; impus de circumstanțe să acționeze contrar propriei sale voințe".

Articularea inferențială a sensului semnului, prin intermediul unui mecanism de inferență semantică sau logico-semantică, este unul dintre mecanismele frecvent utilizate în construcția de sens în discursul artistic şi reprezintă fenomenul de **referență indirectă** sau **mediată** [10, p. 110], care se relevă la o analiză din perspectivă referențială, ca în mostra discursivă ce urmează:

(6) Je lui avais bien dit d'envoyer *promener* ***les magazines féminins***.

(Nothomb, 2001, p. 84).

Dezambiguizarea semantică a semnului lexical /magazines/, care prezintă în contextul dat ambiguitate, vizează înlăturarea concomitentă a indeterminării sale semantice şi referențiale, posibilă printr-o serie de operații interpretative cu caracter de lanț inferențial, conjugate cu relevarea pluriizotopiei discursive „ființă umană" / „persoană de sex feminin", pe care o impun cuvintele /promener/ şi /féminin/, situate în amonte şi în aval, în raport cu semnul ambiguu /magazines/. Ca urmare, enunțiatarul va deduce pentru /magazines/ sensul ocazional de „Jurnalist (persoană de sex feminin), care lucrează la o revistă-magazin pentru femei". Acest mijloc de identificare a conținutului semantic al semnului în discurs ține de semantica referențială, care este una analitico-interpretativă şi contribuie la depistarea trăsăturilor referențiale ale semnelor, în vederea conferirii **atributelor de sens**, nişte concepte ce definesc zona de pertinență lingvistică a semnului, în funcție de domeniul de aplicare a semnului şi de aferențele lui contextuale şi socialmente normate. Se impune însă precizarea că definiția sensului, formulată ca urmare a unei abordări analitice referențiale, nu descrie obiectul, lucrul, ființa, starea etc. denumite, după cum se pretinde adesea, ci ea pune în evidență trăsăturile de sens lexical, pertinente pentru obiectivul urmărit – dezambiguizarea semnului, pentru înlăturarea indeterminării sale semantice.

E de remarcat, în acelaşi timp, că sensul discursului artistic se lasă interpretat şi din punctul de vedere al enunțiatorului, care, participând nemijlocit la construcția de sens, găseşte de cuviință, la un moment dat, că un oarecare semn

BDD-A20853 © 2005 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)

lexical este insuficient determinat din punct de vedere semantic, sau că acesta prezintă echivoc şi deci admite plurilecturi. Astfel se face că enunțiatarul procedează, în vederea facilitării lecturii, la **asignarea de trăsături semantice semnului lexical respectiv** prin intermediul unei definiții perifrastice a conținutului semantic pe care el îl atribuie semnului într-un anume context discursiv:

(7) – Les *lèvres* ont deux rôles: D'abord, elles font de la parole un acte sensuel. ...Mais le second rôle est encore beaucoup plus important: les lèvres servent à fermer la bouche sur ce qui ne doit pas être dit.

(Nothomb, 2001, p. 68).

După cum se vede clar din exemplul citat, enunțiatarul, omițând semul generic, atribuie semnului /lèvres/ o serie de trăsături semantice diferențiale, care pun în lumină caracteristicile funcționale ale referentului desemnat: „ont deux rôles" + „font de la parole un acte sensuel" + „servent à fermer la bouche sur ce qui ne doit pas être dit".

Concluzii

– Semnul lexical participă nemijlocit la construcția de sens în discurs. El reprezintă o unitate constituentă a sensului global, care se articulează prin intermediul unor mecanisme diverse. Unele semne pot prezenta, în discurs, indeterminare sau ambiguitate semantică, admițând plurilecturi şi făcând imposibilă comprehensiunea mesajului. Dezambiguizarea semantică a semnului lexical are ca bază în discurs mecanismele constructoare de sens şi comportă nu doar natură pur lingvistică, ci şi psiholingvistică [11].

• În mod tradițional (şi eronat) se consideră că ambiguitatea ar fi inerentă doar cuvintelor polisemantice, în timp ce cuvintele monosemantice, în virtutea structurii lor semantice, nu ar prezenta ambiguitate semantică. De aici şi teza privind relația directă dintre ambiguitate şi polisemie / omonimie. De fapt, ambiguitatea semantică afectează, în egală măsură, atât cuvintele polisemantice, cât şi pe cele monosemantice. În cazul dezambiguizării cuvintelor monosemantice, are loc amorsajul lor semantic, adică actualizarea diferitelor trăsături semantice ale cuvântului, în funcție de contextul său (lingvistic şi extralingvistic).

• Teoriile mai noi privind polisemia se fondează pe ipoteza unui lexem-polisem cu conținut stabil şi cu structură deformabilă în funcție de contextele de utilizare. Astfel, conținutul, stabilizat în limbă, se constituie dintr-un prototip „versiune lărgită" [12, p.150] şi din mai multe elemente de conținut semantic, care există ca atare sub o formă haotică sau puțin structurată drept conținut memorial al semnului şi nu capătă o formă organizată decât în momentul convocării acestor elemente de conținut într-un context. Procesul dezambiguizării semantice a semnului începe cu activarea celor mai curente accepțiuni ale sale şi are drept corolar accesarea doar a uneia dintre accepțiuni, a celei mai adecvate contextului enunțiativ în care apare semnul.

BDD-A20853 © 2005 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)

SURSE

1. *DEX = Dicționarul explicativ al limbii române*, Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996.

2. *Le Petit Larousse 2003,* Larousse / Vuef, Paris, 2002.

3. Larousse*, Dictionnaire de la langue française. Lexis,* Librairie Larousse, Paris, 1987.

4. Fulga 1976 = Laurențiu Fulga, *Alexandra şi Infernul,* Minerva, Bucureşti, 1976.

5. Nothomb 2001 = Amélie Nothomb, *Hygiène de l'assassin,* Albin Michel, Paris, 2001

NOTE ŞI REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Coşeriu, E., *Lingvistica integrală. Interviu cu Eugeniu Coşeriu realizat de Nicolae Saramandu*, Editura Fundației Culturale Române, Bucureşti, 1996.

2. Se impune distincția dintre ***interpretarea semantică*** şi ***interpretarea critică,*** sau între interpretarea ***semiozică*** şi interpretarea ***semiotică***. Pentru conformitate, a se vedea: Eco, U., *Limitele interpretării*, Editura Pontica, Constanța, 1996: „Interpretarea semantică sau semiozică este rezultatul procesului prin care destinatarul, aflat în fața manifestării lineare a textului, o umple de semnificat. Interpretarea semiotică este, în schimb, aceea prin care se încearcă să se explice din ce rațiuni structurale textul poate produce alte interpretări semantice (sau alte alternative). [p. 32]

3. Cristea, T., *Stratégies de la traduction*, Editura Fundației „România de Mâine", Bucureşti, 1998.

4. Rey-Debove, J., *La linguistique du signe. Une approche sémiotique du langage,* Armand Colin, Paris, 1998.

5. Charaudeau, P., *Grammaire du Sens et de l'Expression,* Hachette, Paris, 1992.

6. Klinkenberg, J.-M., *Précis de sémiotique générale,* De Bœck Université, Paris-Bruxelles, 1996.

7. În concepția lui U. Eco, „...abordarea interpretativă [a unui text, ca produs al discursului]... se articulează ca o trihotomie, şi anume aceea dintre interpretare în sens de cercetare a unei **intentio auctoris**, interpretare ca investigare a unei **intentio operis** şi interpretare ca impunere a unei **intentio lectoris**" [vezi Eco, U., *op. cit.*, p. 25].

8. Benveniste, E., *L'appareil formel de l'énonciation / Problèmes de linguistique générale,* 2, Gallimard, Paris, 1974.

9. Concluziile expuse în acest articol se fondează pe analiza unui corpus reprezentativ de mostre discursive, extrase din diverşi autori contemporani, români şi francezi, multe dintre care au rămas în afara cadrului acestui articol. Aici şi în continuare, evidențierile din exemplele citate ne aparțin (**V.P**.).

10. Pentru mai multe detalii, a se vedea: Kleiber, G., *Mais qui donc est sur l'étagère de gauche?* ou *Faut-il multiplier les référents? / Travaux de linguistique et de philologie*, t. XXX, publiés par G. Kleiber et G. Roques, Klincksieck, Strasbourg – Nancy, 1992, p. 107-124.

11. Despre mecanismul psiholingvistic al dezambiguizării semantice a semnului lexical, a se vedea mai în detalii: *Sémantique linguistique et psychologie cognitive*. *Aspects théoriques et expérimentaux. //* Eds.: François J. et Denhière G., Presses Universitaires de Grenoble, Grenoble, 1997.

12. Honeste, M.-L., *Polysémie et référence / La polysémie ou l'empire des sens. Lexique, discours, représentations,* Eds.: Rémi-Giraud S. et Panier L., Presses Universitaires de Lyon, Lyon, 2003.

BDD-A20853 © 2005 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-07 19:58:49 UTC)